

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Qvarti. De orationis vi cùm pro se, tum pro aliis quoque fusæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

adoraturi Oriētem versus ora conuertimus. Iudæi porro, ne cum idololatriis, qui solem orientem, reliquaque astra, quæ inde exurgunt, adorabant, conspirare viderentur, intra templum constituti Occidētem versus adorabant: Extra templum autem, vbicunque terrarum egissent venerationis causa, templum versus perpetuò se incuruabant.

AD DEI itaq; maiestatem designandā pertinet, quòd contra Orientem adoramus: Cætera ferè, vt sunt genuflexio, prona adoratio, pectoris tussio, manuum subleuatio vel cōplicatio, aliæque eiusmodi complura, ad nos potiùs quàm ad DEVM spectant. Sunt isthæc enim certi quidam interni hominis indices. Nulla itaque ex eiusmodi cæremoniis est otiosa, tametsi publicè non quæuis sint adhibendæ, sed eæ solùm, quæ iure neminè offendere queāt. At de præcipuis orationis circumstantiis satis; si quæ sunt aliæ, eæ ibi commodiùs explicabuntur, vbi de efficacis orationis adminiculis & impedimentis peculiarem disputationem instituemus.

Quòd Iudæi sese cōuerterint intra vel extra templum oraturi.

Cuiusmodi cæremonie & gestus publicè inter orandum adhibendi.

De orationis vi cum pro se, tum pro aliis quoque, fusæ.

CAPVT QVARTVM.

NACTENVS de præcipuis orationis partibus, vulgarioribusque eiusdem circumstantiis disputatum est; nunc ordinis ratio postulat, vt de illius vi & efficacitate nonnulla quoque in medium adferamus: Si quidem cuiusque rei quidditatem consequitur sua vis & operatio, vnde de ipsius natura iudicium fieri queat. Nam quale est vnumquodque, talia operatur, & vice versa, tale est cuiusque opus, quale est illius esse vel natura, vnde dimanat. Orationis autem vis est tanta, vt vix vllus orationis modus eam consequi valeat. Neque enim vllum malum extat tantum, quod orationis virtute profligari non possit; neque vllum rursus bonum tam illustre, quod eiusdem ope & adminiculo obtineri non queat.

Vnaquæuis res & natura suam sortitur vim, suamque operationem.

ORATIO enim, vt summatim vires illius ob oculos ponam, noxas sanat: *Serue nequam omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me, nonne oportuit et te misereri conserui tui?* Est hîc sermo de noxarum, non de pecuniarû debito. Oratio dæmones fugat: *Hoc genus dæmoniorû non*

Cap. 18. Matth.

Luce 18. Matth. 17.

b b 2 eiciuntur,

Iacob. 5. *eiicitur, nisi in ieiunio & oratione. Oratio corporis languores sanat: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesie, et orent super eum, et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. Oratio fluxam & caducam hanc vitam prorogat: Et orauit ad Dominum Ezechias, & dixit: Obsecro Domine &c. sequitur: Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas tuas, Ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos.*

ORATIO pacem & tranquillitatem conciliat: *Obsecro primum omnium, orationes fieri pro omnibus, vt quieti & tranquillam vitam habeamus.*
 1. Tim. 2. *Oratio ab hostibus & inimicis liberat: Clamate ad Dominum, et liberabit vos de manu principum iniquorum. Item: Audiui orationem tuam, de manu Regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam.*
 Baruch 4. *Oratio victoriam impetrat: Cum Moyses leuaret manus, vincebat Israel. De hoc effectu ingentem exemplorum vim suppeditant Machabæorum libri.*
 Esai. 38. *Oratio animi tristitiam & ægritudinem sedat: Tristatur aliquis in vobis, oret æquo animo, & psallat.*
 Exod. 17. *Oratio soli vbertatem & pluuiam obtinet. Multum valet deprecatio insti assidua: Elias homo erat similis nobis passibilis, et oratione orauit, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex. Et rursus orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.*

ORATIO parit sapientiam & intellectum: *Si quis indiget sapientia, postulet eam à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Et alio loco: Quia postulasti verbum hoc, et non petiisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum; sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium: Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens in tatum; vt nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.*
 Iacob. 1. *Oratio sterili vtero fecunditatem impertit: Deprecatus est Isaac Dominum pro vxore sua, eò quòd esset sterilis, qui audiuit eum, & dedit conceptum Rebecca. Sic Anna Helcana vxor Samuelem & alios liberos precibus à Deo impetrat.*

ORATIO eruit à probro & morte, vt patet de Sufanna, Sara Ra-
 Daniel. 13. *guelis filia, & aliis præterea quam plurimis: Oratio iratum Deum placat, eiusdemq; manū ab intenta clade cohibet: Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuum? Quiescat ira tua; Esto placabilis super nequitiam populi tui. Et placatus est Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat aduersus populum suum.*
 Tob. 3. 8. *Oratio cælum & paradisum aperit: IESV Baptizato & orante, apertum est cælum. Et infra: DOMINE, memento mei, cum veneris in regnum tuum; Dixit illi IESVS: Amen*
 Exod. 32. *Oratio cælum & paradisum aperit: IESV Baptizato & orante, apertum est cælum. Et infra: DOMINE, memento mei, cum veneris in regnum tuum; Dixit illi IESVS: Amen*
 Lucæ 3. *Oratio cælum & paradisum aperit: IESV Baptizato & orante, apertum est cælum. Et infra: DOMINE, memento mei, cum veneris in regnum tuum; Dixit illi IESVS: Amen*
 Lucæ 23. *Oratio cælum & paradisum aperit: IESV Baptizato & orante, apertum est cælum. Et infra: DOMINE, memento mei, cum veneris in regnum tuum; Dixit illi IESVS: Amen*

Amen dico tibi, hodie tecum eris in paradiso. Denique nihil ita est arduum, nihil tam difficile, quod per orationem aut factum non sit, aut certè fieri non possit; stat enim immotum DEI verbum: *Quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis.* Match, 21.

POTERAT sanè hæc sola effectuum orationis enumeratio factæque à CHRISTO sponsionis allegatio, sat esse ad persuadendum & euincendum, admirabiles esse sanctarum precum vires: Verùm quòd frequens admodum cùm in scholis tum in publicis quoque concionibus hac de re incidere soleat mentio, quodque ad excitandum orantium studium non parum valeat exploratum habere, quantæ piæ orationis sint facultates, in rem fore existimani, si aliquantò latius & ordinatiùs de orationis efficacia hoc loco differerem.

Frequens mentio de orationis viribus in publicis concionibus,

CAETERVM cùm variæ precum sint formæ variæque earundem effectiones; prout ex variis fontibus nascuntur, vel ad varios fines referuntur, ad nostrum tamen institutum quòd attinet, commodè omnes ad tria capita reduci possunt. Certum est, omnem omnino orationem vñdecunque profectam, vel ad quemcunque finem relatum, aut viuam esse, aut mortuam, aut mortiferam. Viuam dicimus, quæ nascitur ex charitate; mortuam, quæ ex bono virium naturalium vsu dimanat, nõ tamen ex gratia; mortiferam, quæ intrinsecè noxam aliquam includit, qualis est, quæ fertur in rem secundum se illicitam: vt si quis petat re vel vxore aliena potiri, aut inimicum occidere, aut aliud quodcunque flagitium designare.

Omnis omnino oratio aut viuæ est, aut mortuæ, aut mortifera.

ET quia qualis est oratio, talis est orator; vel contrà veriùs qualis orator, talis est oratio, sequitur, triplex orantium genus esse. Alij enim sunt iusti, alij peccatores, alij peccantes; peccantes fundunt orationem mortiferam; peccatores mortuam; iusti viuam: siue pro se illam fundant, siue pro alijs. Nam etsi non pari fructu pro se quis oret & pro altero, attamen cuiuscunq; tandem conditionis peccator extiterit, vt pro se ita pro altero quoque orare potest. Nihilominus quòd charitatis ordo suadeat, & naturæ quoque lex doceat, priùs propriæ, quàm alienæ, salutis rationem habendam esse (iubemur enim proximum diligere non ante nos, aut supra nos, sed secundum vel iuxta nos, vel sicut nos ipsos, ita vt modus proximi diligendi petendus sit ex modo, quo nos ipsos

Triplex peccatorum genus.

diligere obligamur) prius explicandum est, quid oratio conferat suo auctori, quàm quid alteri, pro quo fortè depromitur.

Oratio generatim accepta trifariam valet, per modum meriti, solutionis, & impetrationis. Non omnis oratio est meritoria, aut satisfactoria, aut impetratoria. Si quid tamen valet, ad aliquid istorum valet.

SOLET autem dici, orationem generatim acceptam trifariam valere, nimirum per modum meriti, per modum solutionis vel satisfactionis, & per modum impetrationis; non quòd omnis omnino oratio tria hæc semper & certò præstet (planum est enim, orationem mortiferam neque vitæ æternæ meritoriam, neque satisfactoriam, neque ordinaria quoque lege impetratoriam esse: Hoc ipsum etiam de mortua dici potest: nam et si hæc nonnunquam impetret, precantique in solutum cedat, neutrum tamen horum ex se, vel ex lege habet, sed tantum ex DEI Opt. Max. liberalitate. Sic etiam non omnis oratio meritoria & satisfactoria, semper quoque est impetratoria; & vice versa, non omnis impetratoria, semper quoque est meritoria vel satisfactoria) sed quòd omnis omnino orationis fructus, qui latissimè alioqui patet, ad tria hæc membra referri soleat; sensus enim allegatæ sententiæ est: Quicquid boni oratio de se fundit, hoc totum pertinet ad vitæ meritum, aut ad satisfactionem, aut certè ad rei petitæ impetrationem.

Vnde habeat iusti oratio, ut vitæ æternæ sit meritoria.

1. Cor. 13.

Rom. 8.

Proprie rationis meritum tria includit, opus humanum, Dei gratiam, & eiusdem passionem,

QVOD autem iustorum oratio sempiternæ vitæ sit meritoria, proluxa probatione nõ indiget: Etenim si omnis omnino formata virtutis actus cælestis gloriæ est meritorius, ut fatentur orthodoxi omnes, quantò magis iustorum oratio, quæ præstantissimæ virtutis, nempe patriæ vel religionis opus est, id erit? At non habet iusti hominis oratio illam vim ex se, siue ex natura sua, sed ex DEI gratia liberalique eiusdem promissione, sicut reliqua omnia opera meritoria: charitas enim & gratuita sponso sunt, quæ dant illis vitam & pondus. Quòd si alterutrum horum excluderis, cælestem gloriam iure petere nequaquam valebis; notum est enim illud Apostoli: *si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Et alterum illud eiusdem: *Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Constat hinc, propriæ rationis meritum tria includere, nimirum opus humanum, DEI gratiam, & eiusdem passionem; verum non est huius loci disputare de merito, aut de iis, quæ ad constituendam plenam meriti rationem deprecantur. Solum autem

autem ostendere volui, iustorum orationem vitę æternę esse meritariam: hoc autem meritum pendere ex tribus capitibus.

EST eadem quoque satisfactoria: Quandoquidem generali quadam ratione omne omnino viatoris opus verè & propriè meritum simul quoq; solet esse satisfactorium: & è diuerso omne opus propriè & de rigore iustitię satisfactorium, gratię & glorię consuevit esse meritum. Neque enim audiendi videntur, qui ad iustitię amussim per opera mortua **D**E O satisfieri posse contendunt, tametsi is pro sua benignitate insignique liberalitate eiusmodi opera frequenter in solutum admittat, iustaque mercede pensare soleat. Decet namque summam illius clementiam, vt peccatores ad se confugientes recipiat, eorundemque opera moraliter bona, etsi vitę spiritu destituta, aliquo etiã loco & precio habeat; interim istiusmodi opera non sunt propriè satisfactoria, multò verò minùs meritaria. Quare si **D**EVS illa in pœnarum condonationem nō admitteret, peccator iniquè secum agi, iure conqueri non posset: hoc autem posset, si propriè & de lege satisfactoria forent, vt notum est satis.

AD HÆC vt opus aliquod apud **D**EVM sit satisfactorium, fat est, si ex charitate sit ortum, carnisque sensui sua natura molestum. Vtrumque autem comperitur in iustorum oratione. Neque enim vllus omnino potest esse iustus & gratia destitutus. Quòd autem orare, carni eiusdemq; sensui sit molestum, præter certam experientiam ratio manifesta demonstrat. Etenim cum ardens oratio mentem ad **D**EVM subleuet, sensus autem rationem ad ima trahat: nempè ad ea, quę carni sunt suauia, necessariò inter sensum & rationem intestina quædam pugna exurgit; hæc verò, quòd ratio, dum feruidè oratur, victoriam obtineat, carnem naturaliter affligit. Rursum quicumque orationi seriò incumbunt, hinc suam inopiam, miseriam, infirmitatem, ingratitude, aliãque eiusmodi; inde verò **D**EI maiestatem, gloriam, potentiam, ceterasque eiusdem perfectiones expendunt; at vtriusque rei consideratio animo tristitiam ingenerat: Siquidem miserię concipiuntur vt præsentis, vt verè quoque præsentis sunt, **D**EVS autem, qui solus hisce mederi potest, vt absens. Denique piorum oratio includit cordis compunctionem, & **D**EI super omnia dilectionem; vtrumque autem doloris sensum adiunctum habet.

Alle-

Iustorum oratio de iustitia est satisfactoria, iniustorum non item.

Oratio susapte natura carni est molesta, & vnde hæc molestia proveniat.

Allegarem in hunc locum scripturas & veteres patres, verum cum eandem satisfaciendi vim tribuant orationi, quam ieiunio & elemosynæ, de quibus fusè suprâ actum est, superuacancum duco. Est itaque oratio non solum vitæ sempiternæ meritoria, sed pœnarum quoque expiatoria.

EST eadem tandem impetratoria: Hæc assertio cum ex multis CHRISTI Domini promissis multisque exemplis & scripturarum testimoniis paulò antè allatis, & quæ in rem præsentem, si opus id foret, adferri adhuc possent, sit manifesta, accuratiorem probationem nullam postulat. Solum monuerim, vt non omnis oratio impetratoria simul etiam est meritoria aut satisfactoria (constat namq; Diuos in cælo multa nobis impetrare, qui tamen nullum meritum colligunt; neque vllum rursus domesticum debitum exolunt; sic quoque iniusti & peccatores DEVM enixè inuocantes, eiusdemque opem & misericordiam submissè implorantes, persæpe votorum compotes euadunt, qui tamen, quòd charitate destituantur, neque merentur, neque propriè quoque satisfaciunt) ita non omnem quoque orationem meritoriam aut satisfactoriam, semper etiam impetratoriam esse. Causa huius est, quia non omnes iusti eas conditiones adhibent, quæ oratio impetratoria deposcit. Quæ autem istæ sint, id postea explicabitur ex instituto.

QUAE obiter hætenus exposita sunt, ea planum faciunt, quantum cuiusque rationis oratio priuatim pro se fusa proffit, proficere possit. Etenim viua, gratiæ & gloriæ est meritoria, pœnarumque temporalium expiatoria. Impetratoria autem non est semper, sed tum demum, cum cõditionibus, quæ ad rem petitam certò impetrandam habentur necessariæ, est ornata. Mortifera autem neque temporariam neque spiritalem vitam, neque vllam etiam promeritarum pœnarum relaxationem promeretur; sed mortem tantum & maiorem condemnationem. Sed neque de lege quoque postulata impetrat; quòd si quandoque impetrat, in noxæ & pœnæ augmentum impetrat. Concedit enim DEVS: aliquid interdum iratus, quod negat placatus. Oratio tandem mortua, neque de iustitia est meritoria, neque de lege est satisfactoria. Est tamen vtrumque nonnunquam ex gratia. Est autem eius modi oratio sæpenumero impetratoria. Audit enim DEVS peccatores

Nō omnis meritoria oratio semper quoque est impetratoria.

Oratio mortua sæpe impetrat, & ex gratia pœnarum debita expiat.

catores frequenter & libenter, dum ad salutem vtilia vel necessaria humiliter petunt. Patet id de Magdalena, Publicano, Zachæo, Latrone in cruce, & aliis penè innumeris, quos Scripturæ in exemplum nobis proponunt.

QVARE etiam mortua oratio suas vires suosque fructus & usus habet, eosque varios: Disponit enim ad gratiam & peccatorum remissionem; Impetrat bona temporaria & magna interdum imperia; Impedit peccatum si erat præcepta, vel aliàs debita; Generat bonos habitus, vitiisque cum aliis, tum iis præcipuè, quæ ipsi magis aduersantur, vt sunt superbia, inanis gloria, & alia eiusmodi, potèter obstat; Retinet Angelorum custodiam; Excitat duorum intercessionem; Deniq; tam multa bona procreat & impetrat, vt nunquam ab ea desistendum sit, vtcunque tandem homo sese affectum inueniat. Hæc de valore orationis pro se fusæ hæcenus.

QVID porrò virium oratio pro aliis fusæ habeat, id ex illorum statu & qualitate præcipuè spectari debet, pro quibus funditur. Continentur hi autem sub quadruplici discrimine: Etenim hominum alij etiamnum versantur in hoc seculo; alij cum CHRISTO triumphat in cælo; alij expiantur in purgatorio; alij tandem propter scelera sua plectuntur in inferno; à quibus eos non diuello, qui detinentur in puerorum limbo, esto hi seu filis pœnæ expertes viuant.

PRECES pro illis fusæ, quos certò constat, cœlesti beatitudine iam donatos, non sunt cordatæ neque officiosæ; sed stultæ, & illis, pro quibus funduntur, quadantenus iniuriosæ. Iniuriã enim facit martyri, vt est apud Augustinum, qui pro martyre orat. Ast idem iudicium est de martyre, & de quouis alio, ad clarã DEI visionem admissò. Quamobrem, qui pro infantibus post susceptum Baptismi Sacramentum extinctis orant, aut pro illorum salute sacra fieri curant, non modò inutilem operam nauant, sed certo quoq; errore sese detineri declarant. Quod si verò officium illud ei præstatur, quem cælo insitum esse certò, hoc est, per iudicium Ecclesiæ non constat, opera non perditur; Nam præter meritum, quod oranti hinc obuenit, ipsi quoque beato, pro quo oratur aliquod accidentarium gaudiũ inde prouenit: Gaudent enim Sancti, cum intelligunt, amicos vel domesticos suos pio quodam

cc affectu

Iniustorum oratio nõ est superuacanea, sed multorum bonorũ sæpe causa.

Quatuor hominũ genera quatuor distinctis locis seiuncta.

Pro iis, quos certò beatos esse constat, nõ est orandum.

affectu preces sui causa offerre, aliâque pietatis munia obire. Sed & excitantur hac ratione quoque, ne sint ingrati ad *divinâ oratione præstanda*.

At verò preces illorum causa depromptæ, qui detinentur in purgatorio, profunt illis, vt vel citiùs inde liberentur, vel certè vt remissiùs ibi torqueantur; notum est enim illud Augustini: Quibus profunt, ad hoc profunt, vt plena fiat remissio, aut tolerabilior damnatio, hoc est, pœna, quæ in purgatorio irrogatur. Et illud eiusdem: Orationibus sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari, & elemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adiuuari, vt cum eis misericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt; hoc enim à patribus, hoc est, Apostolis, traditum vniuersa seruat Ecclesia. Verùm de hac controuersia alibi actum est diffusè.

TANDEM qui studio pro iis orant, quos apud inferos torqueri probabiliter existimant, vel quòd in Caluiniana, vel Lutheranâ, vel alia quacunque hæresi, vel alio lethali & publico crimine impœnitentes vitæ finem fecerint, vel quòd sibi ipsi mortè sponte attulerint, illi neque Ecclesiæ legi eiusdemue consuetudini, neque diuinæ quoque voluntati satis consentaneè orant. Vult enim DEVS in mortifero peccato extinctos, absolutèque damnatos in æternum citra vllam pœnarum relaxationem punire. Sed & Ecclesia quoque pro talibus orare non intermitteret, si alicuius præfidij capaces essent. Verùm qui imprudètes pro damnatis orant, (quales sunt, qui eos in purgatorio detineri credunt, qui apud inferos pœnas luunt) non peccant, sed Christiani hominis officium præstant, tametsi nullum prorsus sua oratione inferni mancipiis auxilium aut solatium adferant.

SUNT qui piorum preces aliâque pia opera hæctenus damnatis prodesse opinantur, quatenus per illa à pœnis temporariis, quas pro noxis venialibus, aut peccatis lethalibus semel condonatis debebant, liberari valeant. Verùm hæc opinatio non modò cum communi illo axiomate pugnat, quo asseritur & creditur, nullam apud inferos redemptionem esse; sed cum communi quoque orthodoxorum omnium cõsuetudine. Nemo enim ex professo pro iis orare solet, quos certæ damnationi obstrictos putat. Augustinus quoque non magis se pro patre oraturum proficitur, si illum damna-

In Enchir.

De verb. Apost. Serm. 34.
Pro animabus, quæ detinentur in purgatorio, orandum.

Pro iis, quos in mortali peccato extinctos esse cõstat, non est orandum.

Cõmuni Ecclesiæ & bonorum omnium consuetudini aduersatur, qui pro damnatis orant, vt à venialium peccatorum debito soluantur.

damnatum certò sciret, quàm pro diabolo. Denique (nec enim in hisce immorandum est) diues ille epulo ne guttam quidem refrigerij, cum studiosè illam quæsiuisset, inuenire potuit; & tamè dubium nullum est, quin inter peccata mortalia, propter quæ dånationem incurrerat, multa quoq; venialia cõflasset, quæ in vita per pœnitentiam non expiauerat, à quibus tamen, si illorum sententia vera esset, in inferno constitutus absolui potuisset. Taceo hïc, damnatos prorsus indignos esse, quibus vlla omnino suffragia applicentur. Nam cum tales sint capitales DEI hostes, diu noctuq; conuiciis blasphemisq; vocibus ipsùm impetètes, quis pro iis rogare instituat? Certò itaq; dånatis, sicut & certò quoq; beatis mortaliũ preces nihil profunt, adeòq; pro talibus nunquã orare licet.

ORATIONES autem, quas viui pro viuentibus DEO offerunt, tam iis, qui offerunt, quàm iis etiam, pro quibus offeruntur, vtiles ac salutare esse, demonstrant quàm plurima scripturarum exempla, confirmantq; innumera sanctorum Patrum dicta, praxisq; & consuetudo Ecclesiæ perpetua: Quandoquidem iam inde à religionis exortu semper receptum fuit, vt alteri pro alteris orarent: atqui incassum planè alter pro altero interpellaret, si vnus interpellatio alteri nihil conferre posset. Verùm vt hoc certum & apud omnes rectè sentientes indubitatum est; ita à multis sæpe quæsitũ & dubitatum est, ecquidnam vnus oratio alteri præstare queat. Sunt enim, qui orationi pro altero depromptæ nimium tribuunt; alij rursus, qui nimis parum; alij demum, qui non id, quod debebant, sed aliud, quod nõ debebant, prout de rebus dubiis, vel non satis exploratis varia iudicia emergere solent.

VIDETVR autem quæstionis huius decisio ex duplici capite præcipuè pendere: nempe ex illorũ discrimine, qui pro aliis orant; & ex eorum rursus, pro quibus alij orant. Hoc autem discrimen est quadripartitum. Aut enim iustus orat pro iusto; aut iustus pro iniusto; aut iniustus pro iniusto; aut iniustus pro iusto. Huic quadripartitæ distinctioni adde alteram illam de triplici orationis valore. Ostensum est enim, iustorum preces æternæ vitæ meritorias, promeritarum rursus pœnarum expiatorias vel satisfactorias, & eius tandè, quod petebatur, impetratorias esse; aut, quod in idem redit, valere per modum meritũ, per modum solutionis, & per modum impetrationis. Hac distinctione posita, duo statim

Vt certum est, vi uorum preces vi uentibus prodesse posse, & multũ sæpe prodesse solere, ita non satis compertũ esse, quomodo, quæue via vel ratione illis profint.

discutienda hîc sese offerunt. Alterum est, quid iusti oratio in ratione meriti, satisfactionis, vel impetrationis conferat iniusto vel alteri iusto. Alterum est, quid per viam meriti, solutionis, vel impetrationis iniusti oratio conferre valeat iusto vel alteri iniusto. De utroque capite disputari posset prolixè, verùm quia aliò festinamus, perstringemus capitum horum membra compendio.

SIT itaque primum in hac controuersia quæsitum, in sine oratio alteri iusto valeat ad vitæ meritum, siue ad gratiæ incrementum; iniusto verò ad obtinendam primam iustificationis gratiam. Ad vtrumque valere defendunt nonnulli. Allegant in sententiam suam Gregorium, qui edisserens illud Euangelistæ:

Cap. 7. Matth.

Videns IESVS fidem illorum, dixit paralytico: confide fili, remittuntur tibi peccata tua, ita scribit: Quantum valet apud DEVM fides propria, apud quem tantum valuit fides aliena? Hic insinuat, aiunt illi, offerentium fidem contulisse paralytico ad peccatorum remissionem, adeoque ad impetrandam primam gratiam; siquidem nullius peccati remissio contingit sine gratia. Allegant & illud

Cap. 16.

Lucæ quoque: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, hoc est, ex charitate excideritis, per pauperum preces recipiamini in æterna tabernacula; hæc autem receptio ponit gratiam

1. Ioan. 5,

& charitatem. Et illud rursus Apostoli Ioannis: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur illi. hic rursus per aliorum preces vita promittitur peccantibus peccatum non ad mortem. Atqui peccatum nõ ad mortem, est quoduis peccatum mortiferum, excepto finalis impœnitentię peccato, quod peccatum in Spiritum sanctum appellari consuevit. Et illud tandem

Cap. 5.

Iacobi: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum; & oratio fidei saluabit infirmum, etsi in peccatis fuerit, remittentur ei. Iam si iustorum preces valent ad impetrandam primam gratiam, multò magis valebunt ad acceptæ gratiæ augmentationem: Si quidem longè difficilius est, vitam amissam recuperare, quàm in accepta vita progressum facere. Hæc illi; nec malè, si de congrui impropriæue rationis merito, quod donantis gratia & liberalitate, nõ etiam operis dignitate nititur, id astruunt. At si ad meritum iustitiæ vel condigni, quod dicunt, referunt, vt fortè referunt, nulla ratione admitti possunt.

AT

AT multò verò minùs admitti debent, si omnem illius, pro quo oratur, synergiam, modò diuinæ gratiæ obicem non ponant, hinc excludant. Nam vt quis ex iniusto euadat iustus, aliquem omnino doloris sensum cordisq; pœnitentiam, tum informem quoque fidem & spem, & alia quædam eiusmodi in medium adferat necessum est; nihil autem ex his omnibus per se proximè alterius oratio progignit, nedum iustitiam ipsam. Dixerim, alterius orationem nihil eiusmodi per se proximè progignere. Nam mediâtè, hoc est, remota quadam dispositione, hæc omnia per orationem confici possunt, etsi non semper conficiantur: Siquidem piorum preces frequenter mouent DEVM, vt gratia præueniente peccatorem ad fidem, spem, & charitatem, interioremq; pœnitentiam excitet, excitatumq; plena iustitia donet.

QVOD autem vnus oratio vel intercessio alteri primam gratiam, vel gratiæ augmentum ex condigno non promereatur, id operosa probatione non indiget. Nam cùm cuilibet gratiæ, etiam minimæ, ex æquo sua respondeat gloria, sicut cuiq; merito suum respondet præmium, si vnus ex alterius opere proximè consequeretur gratiam vel gloriam, omnino vnus pro alterius opere coronaretur, quod DEVS per Prophetam Ezechielem prolixè negat: Docet enim filium patris iustitiam vel iniquitatem non portaturum; neque patrem rursus filij; sed vnumquemlibet onus suum deportaturum, rationemq; pro se ipso redditurum. Docet idem quoque Apostolus non vno loco; scribit enim: *Quæ seminauerit homo, hæc et metet.* Item: *Vnusquisq; onus suum portabit, propriamq; secundùm laborem suum, mercedè accipiet.* Item: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum, aliaq; multa eiusmodi.* Denique receptissimum in scholis axioma est, solum CHRISTVM alteri ex condigno gratiam & gloriam mereri potuisse.

VERVTAMEN quòd vnus meritum in alterum de lege non transfertur, hoc non impedit, quòd minùs DEVS liberaliter & citra legem vni propter alterius intercessionem, vel primam gratiam, vel gratiæ incrementum impertiri queat: Quandoquidem aliud est, aliquè præmio promerito defraudare, quòd DEVS nunquam facit; aliud bonum aliquod indebitum ad alterius preces impertiri. Nam quòd paterfamiliàs tantum illis dedit, qui ad

cc 3 horam

Ad iustificatio-
nis beneficiū ob-
tinendum neces-
sariò depositur
proprij cordis
motus in adul-
tis.

Nullus mortali-
um alteri primā
gratiam, aut gra-
tiæ augmentum
ex condigno me-
reri potest.

Ezech. 18.

Galat. 6.

1. Cor. 3.

2. Cor. 3.

Merito congrui
vnus alteri gra-
tiam, aut pecca-
torum remissio-
nem mereri po-
test.

horam vndecimam in vineam venerant, quantum illis, qui totius diei pondus & æstus tulerant, hoc est, à prima diei hora ad noctem vsque laborauerant, id meræ liberalitatis & gratiæ fuit: At hæc interim liberalitas nihil de pacta promeritaq; mercede ademit primis. Neque auctoritates paulò antè allatæ, si rectè expendantur, aliud probant.

Paralyticus Matthæi 9, citra propriam fidem & spem non est iustificatus.

Matth. 9.

NAM ad primam quod spectat, certum est, paralyticum non obtinuisse gratiam, aut peccatorum remissionem sine propria fide & pœnitentia; frustra namque dixisset ad illum IESVS: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua*, si nullam ille de CHRISTI clementia spem concepisset. Itaq; propria fide & pœnitentia interueniente, peccatorum remissionem & gratiam obtinuit. Contulit nihilominus aliorum fides & pietas ad vtrumq; non parum: Effecit enim, vt CHRISTVS fortiùs illum ad se traheret. Neque enim pari omnes vi, DEI spiritu tanguntur, qui ab illo tanguntur, sed alij maiori, alij minori.

Quomodo diuites per pauperes transmittantur ad æterna tabernacula.

SECUNDA minùs ad rem facit; neque enim defectio illa lapsus à gratia dicit; sed casus à præsentì vita. Pie autem defuncti hæctenus per pauperes ad æterna illa tabernacula admittuntur, quatenus illorum precibus maturiùs à pœnis purgatorijs liberantur. Neque enim vllus iis ad cœlum patet aditus, qui quocunque pœnarum debito etiamnum irretiti tenentur. Vel hæctenus sanè diuites pauperum & egenorum præsidio euehantur ad æterna tabernacula, quatenus illorum intercessione, veluti merito quodam congrui ad primam iustificationem disponuntur, vel omnino etiam perducuntur.

In tract. de purgac.

Quid sit peccatum ad mortem, vel non ad mortem.

QVID porrò sit peccatum ad mortem, pro quo orandum non sit; quid rursus peccatum non ad mortem, expositum est alibi; nunc solum monuerim, peccatum ad mortem haud in scitè illud appellari, in quo quis apertè citra vllam prorsus pœnitentiæ significationem intermoritur: vt cum quis sciens volensque seipsum perimit, vel post conflatam hæreseos, simoniæ, vsuræ, vel alterius cuiuscunq; flagitij labem, Sacramentum pœnitentiæ contemnit, in eoq; contemptu, vitæ finem facit. Illud è diuerso peccatum non ad mortem, quod ante mortem per pœnitentiam deletum est, etsi non prorsus expiatum, oratio autem in talismodi peccatis

catis vita defunctis hæcenus dat vitam, quatenus sua vi à pœnis, & debitis, quibus obstricti à regno arcebantur, illos liberat.

TANDEM quod ex Apostolo Iacobo adfertur, id ad extreme vnctionis Sacramentum, quod perinde ac cætera nouæ legis Sacramenta, ex se, siue ex vi operis, obice semoto, gratiam & peccatorum remissionem confert, pertinet. Quod si huc referre non lubet, quò tamen referri omnino debet, idem hîc sit responsum, quod iam antè responsum est sæpe, nimirum presbyterorum orationem saluare infirmum non proximè, sed mediante pœnitentia veraque animi conuersione, quam ij ægro, sua oratione gratiosè à DEO impetrant. Patet ergo, orationem iusti tanti roboris non esse, vt alteri citra propriam illius synergiam per iusti meritum viam primam gratiam, aut gratiæ incrementum obtinere valeat.

MAIOREM aliquantò difficultatem habet, iustorumne preces aliorum causa fusæ ex condigno sint satisfactoriæ. Nam etsi multi de absoluta iustitia satisfactorias esse defendant, certamque rationem à se stantem habere videantur; (nam si Petrus id integrè dependit nomine Ioannis; quod Ioannes Paulo debebat, Paulus iure nihil ampliùs à Ioanne exigere valet) attamen sententia hæc non omni prorsus nodo caret. Quandoquidem si eiusmodi satisfactio esset iusta absolutè, oporteret extare aliquam legem, qua DEVS se obligasset ad acceptandam vnus precationem vel aliam quamcunq; satisfactionem in pœnarum, quas alius debet, compensationem; sed talis forsàn nulla extat; vel si qua extat, eam, qui eiusmodi satisfactionem absolutè iustam esse contendunt, in medium proferre deberent.

EXEMPLVM, quod pro ratione adferunt, tametsi sit vsitatum, non est tamen satis euidens: Siquidem aliud statuendum videtur de debito reali vel pecuniario, aliud de personali vel pœnali. Nam si quis propter scelus patratum, vel flagitium designatum promeritus est mortem, vel fustigationem, vel aliam pœnam, & adsit quispiam, qui sponte, vel rogatus, vel precio conductus eiusmodi pœnam vel ignominiam pro altero subire velit, non obligatur iudex talem commutationem admittere. Pari modo si quis propter delictum quodcunq; ad metalla vel triremes damnatus alium, qui locum suum expleat, comparet, eundemque magi-

Dubium habet
nò omnino nul-
lum, vnò ne pro
altero ex condi-
gno satisfacere
queat.

Non idem vide-
tur iudicium de
debito pœnali
& pecuniario,
quàm ad hoc
vt vnus iustè p
altero satisfaci-
at.

magistratui, à quo ad eiusmodi pœnam condemnatus fuerat, offerat, satis manifestum est, magistratum eiusmodi compensationem recipere lege non teneri; esto in rei locum suffectus reo ipso multò sit fortior, multòque ad impellendum remos aptior. Quàm obrem nisi communis sententia, & fundamentum præterea, quo indulgentiæ nituntur, ex parte obstaret, defendi fortassis posset, eiusmodi preces ex liberali & ordinaria DEI acceptatione magis satisfactorias esse, quàm ex absolutæ iustitiæ lege. Etenim cum is benignus sit, nolitque cum infirmo plasmate, summo iure agere ordinariè, semper tamen liberè, vnius satisfactionem pro altero admittere consuevit.

QVID autem iusti oratio impetrare queat iniusto, id peculiarem explicationem non postulat: Siquidem ex iis, quæ de orationis vi ex Scripturis allata sunt, satis apertè id constat. Solum hinc repetierim, qui quinque ciuitatibus propter decem iustos, si tot fortè in iis comperti fuissent, parcere voluit: qui D. Pauli intercessione ducentas septuaginta animas à naufragio liberauit: qui toti Israëli propter vnius Moysis orationem pepercit: qui tandem vniuersam Abimelechi familiam à sterilitatis vinculo propter Abrahæ intercessionem absoluit, aliaque multa & mira propter amicorum suorum preces præstitit, cum vni iniusto minimè defuturum, si iustus quispiam humiliter id efflagitauerit, ipseque iniustus sibi non defuerit, hoc est, salutis suæ obicem nullum posuerit. Quòd si qui iusti pro iniustis deprecantes non audiuntur, propter iniustorum indignitatem, aut aliquod occultum impedimentum non audiuntur.

SIT ita, inquis; at hinc tamen nondum satis liquidum euasit, iustine oratio alteri per modum debitæ impetrationis valeat; ita vt DEVS de iustitia obstrictus sit concedere, quod iustus pro iniusto vel altero iusto petit, modò ex parte illorum nihil obfit, an tantum ex gratia? Sanè causam grauem nullam video, cur peculiaris hac de re quæstio institui debuerit. Satis enim compertum est, quicquid precibus à Deo impetratur, id illius benignitate & misericordia veriùs niti quàm vlla nostra iustitia. Sed & inter alias quoque efficacis orationis condiciones vna est, vt qui certò impetrare velit quod petit, pro seipso & non pro alio oret. Quamuis ergo iusti pro aliis iustè orantes frequenter impetrent

non

Gen. 18.

Act. 27.

Exod. 32.

Gen. 20.

Quòd iusti pro iniustis orantes non semper audiuntur, id ex praua iniustorum dispositione plerumque prouenit.

Quicquid precibus à Deo impetratur, id totum veriùs illius gratia, quàm vlla nostra iustitia nititur.

non modò temporalia, vt sunt opes, honores, liberi, fanitates, aliaq; eiusmodi complura; verùm etiam spiritualia, vt sunt boni cordis motus, piæ inspirationes, præsidia contra tentationes dæmonisq; insidias, & dona quædam interdum rara & peculiaria: hæc omnia tamen impetrant non ex iustitia, sed ex mera DEI gratia, promptaq; eiusdem munificentia. Et hoc nobis fat esse debet, vt impigrè pro aliis oremus, aliorumq; preces vicissim auidè expetamus.

DE vi tandem orationis, quam iniustus fundit pro iusto vel pro alio iniusto, distinguendum est. Nam si iniustus orat pro alio iusto vel iniusto, in persona Ecclesiæ, vel vt minister Ecclesiæ, vel alterius cuiuslibet non iniusti loco, oratio illius efficax esse potest, vt qui suo nomine, vt persona principalis non agat, sed tantùm vt minister alterius loco. Quòd si verò orat vt persona priuata, sua oratione parum plerunq; efficit, vt quæ sit mortua, spiritaliq; vita omnino destituta: mortuum autem, vt eiusmodi, vitalem operationem edere nequit. Interim DEVS Opt. Max. cuius benignitati nullus modus aut terminus præfigi potest, etiam talem orationem nonnunquam admittit: Nulla est itaq; verè rationis oratio (oratio enim mortifera, orationis nomen vix meretur) quæ alteri prodesse non queat, etsi causa aliqua impedita non semper proficit.

VERVM enim verò licet apud omnes orthodoxè sentientes certū sit, orationis robur ad alios quoq; sese diffundere, quæstionem tamen nonnullam habet, an vis illa eò minor semper euadat, quò ad plures sese effundit. De hoc dubio non idem omnium est iudicium, nec idem respondendi modus. Sunt, qui orationem pro multis susam æquè singulis prodesse iudicent, ac si pro vno tantùm promeretur. Probant: Oratio inter bona spiritualia habetur; Spiritus autem, cum partis expers sit, cuiusq; communicatur, totus communicatur. Adhæc oratio eo ferè modo ad illos se habet, quibus applicatur, quo lux tedæ ad illos, quibus præfertur, aut vox præconis ad eos, quibus regium aliquod edictum promulgatur: Atqui vox & lux integra singulis citra vllum omnino alterius præiudicium communicantur. Denique Hieronymus alicubi asserit, nihil minùs accipi, dum Psalmus pro cunctis animabus recitatur, quàm dum pro singulis decantatur.

dd

VERVM

Iniusti oratio
prodest alteri, si
orat vt minister
Ecclesiæ.

Non mediocri-
ter de cons. d. 5.

Non idē est spiri-
ritus & bonum
spiritalē, hoc em̄
diuiduū est, ille
nequaquam.

VERVM vt hæc sententia est parum recepta, ita rationes & firmamenta, quibus nititur, sunt parum quoque firma. Non primum; constat namque latum discrimen inter spiritum & bonum spiritale: spiritus enim sua natura sectionem fugit, bonum autē spiritale tam secundum se, quam secundum effectum diuisionem admittit: Planum est enim, omnem omnino orationem suis constare partibus, sed & malum quoque, quod illius vi profligatur, & bonum rursus, quod per eandem impetratur, non est indiuiduum. Nam & virtutes & dona & gratia, & cetera omnia eiusmodi minimum secundum intentionem diuidua sunt; admittunt namque hæc omnia gradus & incrementa. Sic pœnæ quoque malum non est partium exors: Habet enim illud suos gradus, suasque durationes. Culpæ lethales inter se quidem sunt feciles; aliud enim malum est adulterium, aliud furtum &c. at tamen quod nulla ex illis gratiæ præsentiam ferat, quando ex animæ regno abscedunt, omnes simul abscedunt, & non successione quadam vna post alteram. Nihilominus quod ea ipsa abscissio non contingat sine pœnitentia, quæ, vt omnis alia dispositio, recipit gradus, fit vt oratio respectu culpæ quoque diuiduum effectum sortiatur.

Lux & vox non
liberè agunt, sed
naturaliter &
necessariò, ora-
tio autem enis-
demq; vis depē-
det ex causa li-
bera.

NEC secundum rursus, quia vox & lux non liberè agunt, sed naturaliter & necessariò, adeoque in æque propinqua æqualiterque disposita ex æquo agunt. Neque enim in illarum potestate situm est, vnius aures acrius ferire, alterius remissiùs; aut vnius oculos clariùs perfundere, alterius obscuriùs; oratio autem eiusdemque vis procedit ex orantis intentione, dependetque ex acceptantis voluntate. Potest hic enim acceptare, pro quibus voluerit, & ille fundere, pro quibus visum fuerit. Quod si similitudo, quæ ex lucis aut vocis ratione petitur, aliquid efficaciter probaret, probaret utiq; plus quam oporteret, puta orationem tam iis prodesse, pro quibus non funditur, quam iis, pro quibus funditur; iisque magis, qui melioris sunt animi. Siquidem fax, quæ in Domino gratiam accenditur, æquè præbet lucem infimo atriensi famulo ac ipsi Domino. Sic lectio, quæ in heri gratiam instituta est, æquè erudit seruos præsentis & audientes ac herum ipsum, & illos magis, qui melioris sunt indolis. Idem statuatur de musica ceterisque similibus.

N 5 C

Nec tertium denique; siquidem Hieronymus loco citato nullam de orationis valore fert legem, aut promulgat sententiam: Solùm autem illorum notat incitiam, qui maius operæ precium ponebant in orationum numero & multitudine, quàm in earundem seruire & pondere. Scribit autem in hunc modum: Non mediocriter errant, qui bono magno præferunt mediocre bonum. Nonne rationabiliter homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium Charitati, aut vigiliis præfert sensus integritati? Vt propter abstinentiam immoderatam, aut indiscretam Psalmorum aut officiorum decantationem, aut amentia aut tristitia notam incurrat? Nunquid multitudine verborum flecti DEVS, vt homo, potest? Non enim verbis tantùm, sed corde orandus est DEVS. Quapropter melior est quinque Psalmorum decantatio cum cordis puritate & serenitate ac spiritali hilaritate, quàm totius Psalterij modulatio cum anxietate cordis ac tristitia. Hæc Hieronymus, quæ nihil planè statuunt de orationis valore.

SED & simpliciter quoque verum est, quod ex Hieronymo adfertur, si ad meritum vel impetrationis rationem referatur. Tantum enim vel amplius quoque meretur, qui pro centum simul orat, quantum qui pro vno tantùm. Sic quoque æquè facile est, donum vel bonum quodcunque impetrare pro mille ac pro vno solo; si non ex orationis pondere, certè ex DEI liberalitate. Denique totam hanc sententiam cum suis fundamētis funditus evertit perpetua vniuersalis Ecclesiæ consuetudo: Etenim si tantum prodesset oratio singulis, dum pro multis offertur, quantum si pro vno solo, semper orandum esset pro omnibus & nunquam pro singulis; & tamen Ecclesia, quam pios omnes imitari decet, subinde orat, sicut & Missas quoque celebrat, pro peculiaribus personis & rebus.

SUNT alij, qui orationi, de qua hic sermo est, triplicem valorem assignent, proprium nimirum vel principalem, communem, & medium. Nam vt quoduis pium opus primò omnium suo prodest auctori, mox vniuersis totius Ecclesiæ membris, iuxta illud: Particeps sum omnium timentium te, postremò illi, in cuius gratiam suscipitur; ita oratio quoque proprius primari-
 ùsue vniuersæ orationis valor, qui vtique vitæ æternæ meritum est, in
 d d 2 alterum

D. 5. de conf.

Hieronymus falso allegatur pro orationis valore pro multis suis.

Non minus meretur & interdum non minus quoque impetrat, qui orat pro multis, atque qui pro paucis.

Consuetudo Ecclesiæ apertè demonstrat orationem minus prodesse singulis, dùm pro multis offertur, quàm dum pro vno solo.

Psalm. 118.
 Triplex cuiusque operis valor iuxta quorundam sententiã.

alterum non transfertur, neque transferri potest: Et vt maximè posset, precator tamen in alterum transferre non deberet; committeret enim quadantenus contra charitatis ordinem diuinamque institutionem: Vult enim **D E V S** vniciuique reddere secundum proprium, & non secundum alterius meritum. Idem quoque de illo asseri potest, quod mysticis Ecclesiæ membris ex alterius bono opere obuenit. Nam si diuina ordinatione ex quolibet iusti opere aliquid redundat in alios iustos, quodcumq; tandem illud sit, propter quod cum omnibus bonis operibus, quæ sunt in Ecclesia, communicari verè dici possunt, illud sanè non poterit illis adimi, & pro orantis arbitrio in alium transferri: Esset hoc enim & contra diuinam ordinationem, & contra communem illam communicationis legem.

M E D I V M autem valorem vt sibi asseruare, ita cuiilibet quoque idoneo adiungere licet. Quòd autem medius hic valor ponendus sit, ex recepto Ecclesiæ vsu manifestum est: Orat hæc enim per ministros suos non solùm pro viuis & defunctis promiscuè, verùm etiam pro hoc vel illo viuo vel defuncto determinatè: At frustra id faceret, si nihil prorsus haberet, quod huic vel illi speciatim adiungere posset. Iam si medius hic orationis valor, qui solus pro orantis arbitrio communicabilis est, finitus est, vt citra vllam controuersiam est, (si enim totus orationis valor finitus est, & ita finitus, vt infinitus esse non possit, multò magis pars eiusdem valoris finita erit) planum mox fit, orationem minùs profuturam singulis, si multis simul applicetur, quàm si vni tantùm. Hoc autem est, quod in quæstionem vocabatur, quodque de orationis valore vsitatiùs tradi consuevit.

V E R V M enimuerò, licet quæ de definito orationis & partium eiusdem valore hoc loco dicuntur, sint verissima; (neque enim potest vllius omnino orationis vis infinita aut incircumscrip-ta esse) attamen quod de tripertito cuiusq; boni operis fructu hïc & alibi passim traditur, nõ omnis prorsus difficultatis expers videtur. Primò namq; communis ille valor non solùm viuis **C H R I S T I** membris, hoc est, iustis Deumq; timentibus prodesse videtur, verùm etiam mortuis, hoc est, iniustis & peccatoribus, **C H R I S T O** tamen per fidei sacramentum incorporatis: Nam &

C H R I-

CHRISTVS pro omnibus mortuus & passus est, & Apostolus pro omnibus hominibus orationes & obsecrationes fieri iubet, & Ecclesia publicè pro omnibus orat, & CHRISTVS Dominus non pro amicis tantùm, sed pro inimicis quoque & persecutoribus orare mandat; inimici autè & persecutores, vt eiusmodi, non sunt iusti. Præterea si solis iustis, vt iusti sunt, communis hic valor communicaretur, consequens fieret, quò quisq; foret iustior, eò plus de eiusmodi valore percepturum, adeòque magis iusti minus iustis aliquod præiudicium procrearent, quod non videtur verisimile. Deniq; anathema vel excommunicatio iniustis adueniens, cæteris incommodis hoc quoque adiungere communiter dicitur, quòd illos priuet non modò sacrorum susceptione, sed omnium quoque bonorum, quæ in DEI Ecclesia fiunt, participatione.

AD HÆC valor ille generalissimus, quem assignant, aut est finitus, aut infinitus. Non infinitus; aliàs enim cuiuslibet iusto ex quolibet alterius iusti opere obueniret bonum infinitum, quod est prorsus incredibile, & vt res à DEO sunt constitutæ, prorsus impossibile. Si est autem finitus, vt sanè est, ergo quò plures sunt iusti in Ecclesia, eò minus de communi hoc valore participabunt singuli; atque ita præiudiciale & detrimentosum esset iustis, multos in Ecclesia esse iustos. Et quamuis dici ad hoc queat, quantum hinc decedit, tantum inde, nempe ex multiplicatis plurium iustorum meritis, accedere, falleret hæc tamen exceptio, si tantùm paruulos baptizatos ad iustorum numerum aggregari poneretur; illi enim nulla habent merita propria, neque per ætatem habere possunt, quæ aliis communicentur.

TANDEM non iniuria quæri hoc loco posset, ecquidnam sit communis hic valor, qui in omnia & singula viua Ecclesiæ membra ex quouis bono opere redundare asseritur. Nam si est gratia gratum faciens, sequitur, paruulos regeneratos, ante rationis vsuram extinctos non saluari sola Baptismali gratia. Cùm enim multa quotidie in DEI Ecclesia bona opera edantur, & ipsi sint eorum omnium, quæ fiunt, participes, continuò crescent in gratia: At hoc est contra communem doctorum hominum sententiam, & contra ipsam quoque veritatem. Sequitur nihilominus, adultos nihil quicquam operis molientes, imò somno vacantes in gratia

dd 3 pro-

1. Timoth. 2.
Rationes ostendentes, bona opera, quæ in Ecclesia fiunt, communi quadam ratione non solum iustis prodesse, verum etiam iniustis.

progressus facere, & cum pondus gloriae respondeat quantitati gratiae, sequitur tandem, vnum propter alterius opus essentiali gloria donari, quod aperte pugnat cum scriptura Christi & Apostolorum doctrina: Afferunt enim, vnumquemque accepturum, prout gessit in proprio corpore.

Si autem communis hic valor non est gratia, neque gloria, neque aliquid aliud, quod veri meriti rationem subeat, sicut reuera non est, nisi forsitan remotè & improprie, erit itaque satisfactio, vel boni cuiuspiam impetratio. Solet enim dici, orationem valere per modum meriti, satisfactionis, & impetrationis. At neutrum videtur certum, nam vt pro eo satisfaciam, aut bonum aliquod illi impetrem, de quo nihil cogito, neque cogitare valeo, id videtur admodum admirabile. Nihilominus demus, omnibus istis tribus modis, & aliis praeterea nonnullis prodesse, ne quod de Sanctorum communione credimus & profiteamur, in dubium vocare, vel communi doctorum hominum sententiae obniti videamur; quare adhuc posset bonumne illud, quod vni ex alterius bono opere obuenit, obueniat ipsi ex gratia; hoc est, ex mera DEI liberalitate, an ex iustitia: Non ex iustitia, vt videtur, quia DEVS nunquam promississe legitur, se quodcumque bonum vel donum ei impertiturum, pro quo speciatim nihil petitur. Multò verò minùs, se ex quolibet iusti hominis opere aliquid decerpiturum, quod adiungatur ceteris Ecclesiae membris. Si autem datur non ex lege; sed ex mera gratia & liberalitate, consequens fit, quod de generalissimo illo valore scribitur, non tam certum & apertum esse, quam certò & apertè passim recipitur & asseritur.

DE valore medio similis quaestio moueri posset: An nimirum valor hic sit gratia gratum faciens, aut aliquod verè rationis meritum. Si est gratia aut vitae meritum, contra charitatis ordinem committit, qui pro alio orat, aut aliud bonum opus eidem applicat. Nam & debita gloria se priuat, & DEVM remissiùs quam par est amat: Quandoquidem gratiae magnitudinem cõsequitur magnitudo dilectionis. Si est autem quiddam à vitæ merito vel gratia diuersum, puta satisfactio, defensio, conseruatio, exuscitatio, vel impetratio, &c. quaero, vt antè, an quod inde obuenit, obueniat ex gratia, an ex iustitia: nõ ex iustitia propter causas antè assignatas; si autem ex gratia, quod opinio habet, fundamento nõ satis certo nititur.

nitur: Siquidem quæ ex fola DEI liberalitate dependent, ea quandoque eueniunt, quandoque non eueniunt. Cùm ergo de medio hoc valore non habeatur certa reuelatio, neque certa promissio, neque expressa quoque scripturæ traditio, neque auctoritas tandem omni exceptione maior, dubitari queat, consultumne sit, de eo pronuciare tanquam de re modis omnibus certa.

SED neq; satis constanter quoq; hîc loquuntur: Dicunt enim, si oratio vel aliud bonum opus applicetur vni alicui in primo gradu, & postea alteri, & rursum alteri, & sic deinceps in gradibus inferioribus, illis etiam secundarias illas applicationes prodesse: neq; primo tamen ex multiplicatis illis applicationibus quicquid omnino decedere. At difficile est intellectu, quomodo totus hic medius valor maneat penes primū, & secundariis nihilominus aliquid inde emolumentū obueniat. Nisi forsan dixerint, quod primo obuenit, ex iustitiâ obuenire, quod autem aliis, ex gratia & liberalitate. At iam sæpe dictum est, quod sit ex pura gratia & liberalitate, id ad certam regulam reduci non posse. Sequitur hinc quoq; medium illum valorem non esse determinatū, vt qui pluribus prodesse queat citra alterius præiudicium. Patet itaq; quod de triplici orationis valore traditur, non parum multis difficultatibus expositum esse.

ILL o proinde, quod de communi, proprio, & medio orationis valore dicitur, pro suo valore in medio relicto; eo autē, quod de orationis valore in ratione meriti, solutionis, & impetrationis paulò antè explicabatur, repetito, ad id, quod in quæstionem vocatum est, paucis responderi potest, orationem pro multis solum per viam solutionis vel satisfactionis non tantum prodesse singulis, quantum profuisset, si vni tantum, aut paucioribus fuisset applicata: siquidem orationis vis in ratione satisfactionis non est infinita, sed finita; prout orantis quoque feruor, conatus, charitas, & ipsius rei difficultas, & cætera omnia, quæ orationem comitantur, sunt finita, suisque limitibus circumscripta; atqui omne finitum in partes dissectum, fit minus.

CÆT E R V M plūsne valeat oratio per modum satisfactionis illis, qui maiori pollent sanctitate, illud disputatione non indiget; siquidem oratio non prodest alteri per viam solutionis ex se aut naturaliter, sed tantum secundum orantis intentionem & voluntatem. Quamobrem si is, dum pro multis precatur, pro multis satisfacere instituit, pro multis, quod ad se attinet, & operis satis-

Non semper neque certò obueniunt, quæ ex sola gratia obueniunt.

Quod de communi, proprio, & medio orationis valore dicitur, magnis difficultatibus expositum esse.

Oratio per viam solutionis plus prodest, si paucis applicetur, quàm si multis.

Oratio per viam satisfactionis multis applicata, non prodest illis magis, qui aliis sunt sanctiores.

fatisfactorij ratio fert, satisfaciet; si æqualiter, & qualiter; si inæqualiter, inæqualiter. Neq; exemplum, quo quidam oppositum probare nituntur, ad rem facit: aiunt enim, medicinam ibi potentius operari, vbi compererit subiectum magis dispositum: Quandoquidem medicina operatur naturaliter, nimirum secundum ægri corporis modum. Si tamen subiectum esset omnino indispositum, hoc est, mortifero peccato obnoxium, nihil illi prodesset impensa satisfactio per modum iustitiæ, sed tantum per modum liberalis cuiusdam donationis; **D E V S** enim nullo modo admittere tenetur, quod pro peccatore offertur, etsi clementer sæpe admittat.

Oratio per viam
meriti congrui,
aut per modum
liberalis cuiusdã
impetrationis
æquè impetrare
& mereri potest
pro multis atq;
pro vno.

S I autem consideremus orationem, vt valet per viam meriti congrui (condignum enim meritum hic locum non habet) vel per modum liberalis cuiusdã impetrationis, in idem penè redit, pro multisne ores, an pro paucis. Nam cum hic valor non nitatur certa aliqua lege, sed sola **D E I** liberalitate, potest is æquè illam admittere pro mille ac pro vno; pro iniusto & scelerato ac pro iusto. Solet nihilominus familiarius admittere pro iustis quàm pro iniustis; vsitatius rursus pro magis iustis quàm pro minus iustis. Veruntamen quia **D E V S** neque ex certa promissione, neque ex operis quoque natura obligatus est id concedere, quod pro altero petitur, non est certum semper, an oblatas preces admittat, quibusue ex pluribus petita indulgeat.

A T credi nihilominus potest, liberè & amicè illud facere, quod amicus amici causã facere consuevit. Vt ergo amicus amici preces pro altero oblatas, (modò iustum & honestum sit, quod petitur) plerunque admittit; ita **D E V S** quoque eiusmodi preces frequentius admittit. Attamen si id non faceret, non posset de vlla omnino iniustitia insimulari; quia nihil debet homini, quod ipsi certò non promissit. Ex Scripturis habemus, **D E V M** aliquando iniustis pepercisse propter iustorum preces: Interdum verò ne ipsos quidem iustos, pro se orantes audiuisse: Quandoque autem oppositum factum legimus, puta iustos supplices ipsi factos à clade impendènte liberasse: iniustos autem & sceleratos in interitum ruere permisisse. Quæ omnia ostendunt, orationis euentum non semper constantem & certum esse.

Exod. 32.

2. Cor. 12.

Ezech. 14.

TANDEM

TANDEM ad meritum proprium quod spectat, non minùs communiter merentur, qui pro multis precantur quàm qui pro paucis, aut vno tantùm; imò plerunq; magis. Eò namq; cæteris exa: quatis vnumquodq; opus est magis meritorîũ, quò ex maiori charitatis feruore est ortum; at eò incensior videtur charitas, quò ad plures sese diffundit. Sed & dubium quoque nullum est, quin CHRISTVS eiusmodi orandi modum tradiderit, qui DEO omnium sit gratissimus, at tota Dominica oratio multitudinis numero est accommodata.

DIXERIM, orationem magis plerunq; meritoriam esse, quæ pro pluribus funditur. Nam qui maiori ardore, deuotione, vel attentione oraret pro vno aliquo sibi charo, quàm pro multis, plus mereretur pro vno illo orando feruidè, quàm pro multis tepidè. Sic magis satisfactorium & interdum non minùs meritorium est, orare pro inimicis & persecutoribus, quàm pro amicis, quia hoc illo minoris difficultatis est, secundum se tamen absolutè vt melius est amare amicum & iustum, quàm inimicum & iniustum; ita melius est quoq; orare pro iusto & amico, quàm inimico & iniusto. Quamuis autem oratio pro multis fusa sæpe magis sit meritoria, non semper tamen est magis impetratoria: Quia in magno hominum cætu multi semper comperiuntur, qui eo beneficio indigni sunt, quod intercessor sua oratione impetrare nititur. Verùm de orationis viribus satis; proximum est, vt de iis nunc agamus, quæ orationis vim promouere vel impedire nata sunt.

De preparatione, alijsq; nonnullis, quæ orationis vim, si adsint, promouere nata sunt.

CAPVT QVINTVM.

MAGNAS esse orationis vires, illustresq; eiusdem fructus, ostensum est hætenus: Verùm quòd magna ea in re appareat disparitas (comperiuntur enim, qui plurimùm hîc proficiunt; alij qui parum aut nihil omnino; nonnulli quoque, qui detrimentum ex sua oratione capiunt) priùs vnde nam tanta illa disparitas proueniat, inuestigandum videtur, quàm vlla omnino de orationis necessitate disputatio instituat; nam alicundè prouenire indubitatum est.

Communi lege non minùs merentur, qui pro multis simul orant, atque qui pro vno tantùm.

Non omnes, qui orationi vacant, parè ex oratione fructũ referunt.